

aantal soorten zal er dus minder vaak ontheffing moeten worden aangevraagd. Dan komt er vanzelf ook meer aandacht voor ontheffingsaanvragen die uit oog van florabescherming meer aandacht verdienen.

De voorgestelde soorten dienen niet ter vervanging van de huidige lijst van de FF-wet. Natuurlijk is er een aantal redenen om ook enkele minder algemene soorten te beschermen, zoals soorten die door plukken of uitgraven, of door oogst voor commerciële doelen daadwerkelijk worden bedreigd. Hieronder vallen bijvoorbeeld enkele algemenere orchideeën, zoals Gevlekte orchis en Vleeskleurige orchis. Ook enkele muurplanten zouden moeten worden toegevoegd. Bij een goede selectie van die algemenere soorten hoeft het juridisch instrument niet te lijden onder een overdaad aan ontheffingen.

FLORON heeft in 2002 het bovenstaande voorstel al bij diverse gelegenheden aan het Ministerie van LNV voorgelegd. Het ziet er naar uit dat de zaak bij de evaluatie van de FF-wet aan de orde zal komen.

1. R. van der Meijden, B. Odé, C.L.G. Groen, J.P.M. Witte & D. Bal. 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26: 85–208.
2. D. Bal, H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal, F.J. van Zadelhoff. 2001. Handboek Natuurdoeltypen. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
3. mondelinge mededeling D. Bal, Expertisecentrum Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
4. LNV. 2000. Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
5. Het voorstel van FLORON is door Kees Groen naar voren gebracht in het decembernummer van het tijdschrift *Grasduinen* en op de themadag van de KNBV over soortbescherming op 27 september 2002.

Provincie Groningen pakt de witte gebieden aan

Bert Oving & Bart Vreeken

Inleiding

De provincie Groningen komt voor FlorBase steeds meer op de kaart te staan. Net als in 2000 zijn er in het afgelopen jaar op initiatief van de Provincie weer delen van Groningen geïnventariseerd. In totaal gaat het om 136 kilometerhokken. Dit keer is het veldwerk uitgevoerd door FLORON. Bert Oving en Edwin Dijkhuis verkenden niet alleen de suikerbietenakkers, maar ook de omgeving van het Lauwersmeer, beheersgebieden bij Appingedam en schrale wegbermen in Westerwolde. Ook de omgeving van het Zuidlaardermeer is onderzocht. Dit gebied was al eerder geïnventariseerd, maar er was behoefte aan recente gegevens. In deze bijdrage wordt per onderzocht gebied een korte schets van de floristische bevindingen gegeven.

Rietlanden bij het Zuidlaardermeer

De rietlanden aan het Zuidlaardermeer zijn grotendeels in eigendom van Landschapsbeheer Groningen. De westkant van het meer is floristisch gezien het meest interessant. Op plekken met een maaibeheer komen *Caltha palustris* subsp. *palustris* (Gewone dotterbloem), *Dryopteris cristata* (Kamvaren), *Lathyrus palustris* (Moeraslathyrus) met duizenden exemplaren voor. Minder algemeen maar toch wel regelmatig aangetroffen zijn onder andere: *Cardamine amara* (Bittere veldkers), *Carex aquatilis*, (Noordse zegge), *Menyanthus trifoliata* (Waterdrieblad) en *Veronica scutellata* (Schildereprijs). De rietlanden aan de oostkant zijn overwegend verruigd en soortenarm.

Weilanden in het Zuidlaardermeergebied

Het gebied ten westen van het Zuidlaardermeer bestaat voornamelijk uit veenweidegebied met veel sloten. Grote gedeelten zijn in handen van Het Groninger Landschap. Deze gedeelten worden extensief begraaasd door runderen. Hier en daar zijn plasjes gecreëerd. In dit gebied groeien diverse interessante soorten van vochtige tot natte, matig voedselrijke omstandigheden. Dergelijke standplaatsen zijn zeldzaam in Groningen. In de oeverzone van de sloten zijn maar liefst twintig zeggensoorten aangetroffen, waaronder *Carex aquatilis* (Noordse zegge), *C. diandra* (Ronde zegge), *C. echinata* (Sterzegge), *C. lasiocarpa* (Draadzegge) en *C. panicea* (Blauwe zegge). *Hierochloa odorata* (Veenreukgras) en *Potentilla palustris* (Wateraerbei) komen algemeen voor. Minder frequent is *Ranunculus lingua* (Grote boterbloem). Open plekjes in de weilanden zijn goed voor *Montia fontana* subsp. *chondrosperma* (Klein bronkruid) en *Myosurus minimus* (Muizenstaartje). In de Oostpolder ligt een perceel met diverse soorten die karakteristiek zijn voor natte voedselarme zwak zure omstandigheden waaronder *Viola palustris* (Moerasviooltje), *Pedicularis palustris* (Moeraskartelblad) en *Valeriana dioica* (Kleine valeriaan).

Het gebied aan de oostzijde van het Zuidlaardermeer is volop in ontwikkeling. Vrijwel het gehele gebied is onttrokken aan agrarische bestemming. Een groot gedeelte van dit gebied is inmiddels bedijkt en zal dienen als opslagbassin voor het slib dat uit het Zuidlaardermeer gebagard zal worden.

Akkerbouwgebied bij Kloosterburen en Ulsum

Ook in het uiterste noordwesten van de provincie is een gebied onderzocht, waaronder het akkerbouwgebied bij Kloosterburen en Ulsum. De bodem bestaat hier uit kalkrijke klei. Van de flora van het gebied was weinig bekend. Speciale aandacht is geschonken aan de flora van de akkers. Het grootschalig akkerland bleek echter weinig te bieden aan bijzondere soorten. Interessantere soorten als *Veronica agrestis* (Akkerereprijs) en *Veronica opaca* (Doffe ereprijs) zijn wel aangetroffen, maar bleken vrijwel beperkt tot kapotgereden bermen, overhoekjes e.d.

Floristisch interessanter zijn de oude dijken en kwelderwallen. Met name op de zeedijk worden soorten aangetroffen die in het achterland niet of nauwelijks meer zijn te vinden: *Cynosurus cristatus* (Kamgras), *Hordeum secalinum* (Veldgerst), *Sherardia arvensis* (Blauw walstro) en *Torilis nodosa* (Knopig doornzaad).

In schrale bermen en de kwelderwallen (kalkrijke zandige kleigrond) zijn aangetroffen: *Alchemilla glabra* (Kale vrouwenmantel), *Carex flacca* (Zegroene zegge), *Rhinanthus minor* (Kleine ratelaar) en *Trisetum flavescens* (Goudhaver).

Kwelders bij Kloosterburen

Buitendijks is een groot gedeelte van de kwelders bezocht. Op veel plaatsen worden deze gedomineerd door soorten als *Aster tripolium* (Zulte), *Elytrigia atherica* (Strandkweek) en *Spartina anglica* (Engels slijkgras), welke weinig ruimte overlaten voor andere soorten. Ondanks de soortenarmoede zijn er relatief veel Rode-Lijst soorten te vinden, waaronder: *Armeria maritima*, (Engels gras), *Cochlearia officinalis* subsp. *anglica* (Engels lepelblad), *Limonium vulgare* (Lamsoor), *Parapholis strigosa* (Dunstaart), en *Seriphidium maritimum* (Zeealsem).

Lauwersmeergebied

Geheel andere soorten groeien in het Lauwersmeergebied. Een groot gedeelte hiervan is bebost en ingericht als militair oefenterrein. De bodem bestaat uit kalkrijke zandgrond. Op taluds van sloten, langs paden en open plaatsen in de vegetatie worden diverse aandachtsoorten aangetroffen. Tot de bijzonderheden behoren *Parentucellia viscosa* (Kleverige ogentroost), *Parnassia palustris* (Parnassia) en *Ulex europaeus* (Gaspeldoorn). Meer zuidelijk liggen uitgestrekte zilte graslanden in natuurbeheer en begraasd door paarden en runderen. *Carex distans* (Zilte zegge) en *Carex extensa* (Kwelderzegge) zijn hierop nog aanwezig. *Cotula coronopifolia* (Goudknopje), een kenmerkende soort van het Lauwersmeergebied, was in de onderzochte hokken algemeen.

Appingedam

Dit is een weidegebied op klei dat geheel onder milieubeschermingsgebied valt met verspreid liggende beheersgebieden. Hier en daar is op sloottaluds het onderliggende veen te zien. In en langs sloten zijn onder andere *Carex spicata* (Gewone bermzegge), *Juncus compressus* (Platte rus), *Myriophyllum spicatum* (Aarvederkruid), *Triglochin palustris* (Moeraszoutgras), *Veronica catenata* (Rode waterereprijs) en *Zannichellia* (beide ondersoorten) te vinden.

In schrale bermen en schapenweitjes vinden we onder andere: *Hieracium caespitosum* (Weidehavikskruid), *Hordeum secalinum* (Veldgerst), *Ranunculus sardous* (Behaarde boterbloem), *Tragopogon porrifolius* (Paarse morgenster) en *Trisetum flavescens* (Goudhaver).

Westerwolde

In Westerwolde zijn gebieden bezocht in de buurt van Bourtange en Jispingbourtange. Het gebied bestaat vooral uit grootschalig akkerland met aardappelen, suikerbieten en graan op zandgrond. Toch zijn er vooral in bermen en slootkanten nog soorten te vinden van schrale omstandigheden. *Erica tetralix* (Gewone dopheide) is algemener dan het op het eerste gezicht lijkt, en ook *Carex oederi* subsp. *oedocarpa* (Geelgroene zegge), *Carex panicea* (Blauwe zegge), *Succisa pratensis*

(Blauwe knoop) en *Nardus stricta* (Borstelgras) zijn present. Plaatselijk zijn soorten van wat kalkrijkere omstandigheden te vinden: *Sedum reflexum* (Tripmadam), *Dianthus deltoides* (Steenanjer), *Galium verum* (Geel walstro) en *Pimpinella saxifraga* (Kleine bevernel). Mogelijk is dit een uitstralingseffect van de over de grens gelegen Eems.

Tenslotte verdienen enkele soorten die langs kanalen zijn aangetroffen de aandacht. Het betreft *Myrica gale* (Wilde gagel), hier te beschouwen als een relict, en een nieuwkomer: *Ornithopus compressus* (Geel vogelpootje). De laatste soort wordt vooral in Groningen wel eens vaker aangetroffen en wordt waarschijnlijk aangevoerd met graszaad.

Flora- en vegetatieonderzoek Zuidwest-Drenthe in opdracht van de provincie Drenthe

Arthur van Dulmen & Arnout-Jan Rossenaar

In de zomer van 2002 heeft FLORON in opdracht van de provincie Drenthe onderzoek gedaan naar de flora en vegetatie in het zuidwesten van de provincie. De gegevens van deze inventarisatie zijn van belang voor de herziening van het Provinciaal Omgevingsplan (POP) in 2003. Het POP is een integrale beleidsnota waarin het streekplan, het waterhuishoudingsplan en het milieubeleidsplan zijn verwerkt. In dit plan geeft de provincie aan wat zij wil op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en waterhuishouding. Het is dus een belangrijk plan voor kansen en behoud van waardevolle flora.

In de omgeving van Ruinerwold, De Wijk, Koekange en Zuidwolde hebben medewerkers van FLORON gegevens verzameld over de vegetatie van vooral wegbermen, sloten, greppels, waterlossingen, houtwallen en bosjes. In totaal is een gebied van 12000 hectare onderzocht. Het onderzoek bestond uit een aandachtsoortenkartering, een vegetatiekartering van lijnvormige en vlakvormige elementen met enige natuurwaarde en uit het maken van vegetatie-opnamen. De laatste grootschalige inventarisatie van dit gebied was 20 jaar geleden door de provincie uitgevoerd. In het gebied bij Ruinerwold is een ruilverkaveling in uitvoering. Alle reden dus om nogmaals te kijken hoe het er met de flora voorstaat.

Het lijkt erop dat rond Ruinerwold door de ruilverkaveling en de intensivering van het agrarisch gebruik een aantal planten is achteruitgegaan. Soorten als Gewone dotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *palustris*), Wateraardbei (*Potentilla palustris*), Noordse zegge (*Carex aquatilis*) en Blauwe knoop (*Succisa pratensis*) komen nu beduidend minder voor dan voorheen. Daarentegen zijn de vegetaties in de sloten en waterlossingen vaak nog wel goed ontwikkeld: veel sloten worden gedomineerd door Holpijp (*Equisetum fluviatile*), Waterviolier (*Hottonia palustris*) en Grote, Stijve en/of Fijne waterranonkel (respectievelijk *Ranunculus peltatus*, *R. circinatus*, *R. aquatilis*). Dit is waarschijnlijk het gevolg van de invloed van kwelwater vanaf het Drents Plateau. Ook zijn alle in Nederland voorkomende smalbladige